

18. Pro psykhiatrychnu dopomohu [About psychiatric care]: Zakon Ukrainy vid 22.02.2000 № 1489-III [in Ukrainian].
19. Rekomendatsii shchodo prav khvoroho i pomyraiuchoho [Recommendations on the rights of the sick and dying]: Parlamentska Asambleia Rady Yevropy № 779 (1976 r.) [in Ukrainian].
20. Rekomendatsiia shchodo medychnoho obsluhovuvannia [Recommendation on medical care] № 69 vid 12.05.1944 [in Ukrainian].
21. Skakun O. F. (2010). Teoriia prava i derzhavy [Theory of law and the state]: Pidruchnyk. 2-he vydannia. K. : Alerta; KNT; TsUL. 520 s. [in Ukrainian].
22. European Charter of Patients' Rights. Basis Document. Rome, November 2002. URL: https://ec.europa.eu/health/ph_overview/co_operation/mobility/docs/health_services_co108_en.pdf.
23. Moreno R. P., A. Rhodes, Donchin Y. (2009). Patient safety in intensive care medicine: the Declaration of Vienna. *Intensive Care Med.* Vol. 35. № 10. P. 1667–1672.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.15>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ

Роман Мазурик

кандидат юридичних наук,

здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук

Університету митної справи та фінансів (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-9197-4844

Анотація. У науковій публікації проаналізовано зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у зарубіжних країнах.

Методологія дослідження ґрунтується на органічному поєднанні філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження. Серед останніх більшою мірою застосовуються методи порівняльного правознавства, юридичної догматики та методи юридичного моделювання.

Досліджено позитивний досвід організації діяльності прокуратури в Німеччині, Польщі, Словенії, Великобританії, Франції, Англії та США.

Зазначається, що для України важливим є досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур держав-членів ЄС, адже Україна прагне набути повноправного членства в Європейському Союзі, тому позитивний досвід організації діяльності прокурорів у вказаних державах може бути запозичений з метою впровадження в національну юридичну практику. Зокрема, доцільно запозичити французьку модель єдності судового корпусу, яка впливає із взаємопов'язаних функцій суддів і прокурорів, коли прокурор може в будь-який момент своєї кар'єри стати суддею й навпаки. Така можливість переміщення між суддівським корпусом і прокуратурою стане джерелом збагачення професійного досвіду та сприятиме вдосконаленню системи органів прокуратури й правосуддя загалом. Підготовку як прокурорів, так і суддів може здійснювати єдиний навчальний центр, створений на основі тренінгового центру прокурорів та Національної школи суддів України.

Сформульовано висновок про необхідність приведення адміністративно-правових засад організації та діяльності органів прокуратури України загалом і на регіональному рівні у відповідність до міжнародних стандартів діяльності прокурорів, норм і принципів права ЄС з урахуванням національних правових традицій і звичаїв, рівня правової культури громадян України.

Ключові слова: регіональна прокуратура, організація, діяльність, зарубіжний досвід, суд, інтереси держави, захист, повноваження, законні вимоги, підстави, адміністративно-правове забезпечення, публічна адміністрація.

FOREIGN EXPERIENCE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF THE ORGANIZATION AND ACTIVITY OF THE REGIONAL PROSECUTOR'S OFFICE

Roman Mazuryk

Candidate of Law Science

Candidate of the degree of Doctor of Laws

University of Customs and Finance (Dnipro, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-9197-4844

Abstract. The scientific publication is devoted to the foreign experience of administrative and legal support of the organization and activities of regional prosecutor's offices in foreign countries.

The research methodology is based on an organic combination of philosophical, general scientific and special legal research methods. Among the latter, the methods of comparative jurisprudence, legal dogma and methods of legal modeling are used to a greater extent.

The positive experience of the organization of the prosecutor's office in Germany, Poland, Slovenia, Great Britain, France, England and the USA has been studied.

It is noted that the experience of administrative and legal support of the organization and activities of regional prosecutors of EU member states is important for Ukraine, as Ukraine seeks full membership in the European Union, so the positive experience of prosecutors in these countries can be borrowed practice.

In particular, it is appropriate to borrow the French model of the unity of the judiciary, which follows from the interrelated functions of judges and prosecutors, when a prosecutor can become a judge at any time in his career and vice versa. This possibility of moving between the judiciary and the prosecutor's office will be a source of enrichment of professional experience and will contribute to the improvement of the system of the prosecutor's office and the judiciary as a whole. Both prosecutors and judges can be trained by a single training center established on the basis of the Training Center for Prosecutors and the National School of Judges of Ukraine.

The conclusion on the need to bring the administrative and legal framework of the organization and activities of the prosecutor's office of Ukraine as a whole and at the regional level in line with international standards of prosecutors, norms and principles of EU law, taking into account national legal traditions and customs, the level of legal culture of Ukrainian citizens.

Key words: regional prosecutor's office, organization, activity, foreign experience, court, interests of the state, protection, powers, legal requirements, grounds, administrative and legal support, public administration.

ZAGRANICZNE DOŚWIADCZENIE ZABEZPIECZENIA ADMINISTRACYJNEGO I PRAWNEGO W ZAKRESIE ORGANIZACJI I DZIAŁALNOŚCI PROKURATURY REGIONALNEJ

Roman Mazuryk

kandydat nauk prawnych,

kandydat na stopień naukowy doktora nauk prawnych

Uniwersytetu Sprawy Celnej i Finansów (Dniepr, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-9197-4844

Adnotacja. Publikacja naukowa analizuje zagraniczne doświadczenie zabezpieczenia administracyjnego i prawnego w zakresie organizacji i działalności prokuratur regionalnych w obcych krajach.

Metodologia badań opiera się na organicznym połączeniu filozoficznych, ogólnych naukowych i specjalnie prawnych metod badawczych. Wśród tych ostatnich w większym stopniu stosuje się metody prawoznawstwa porównawczego, dogmatyki prawnej i techniki modelowania prawnego.

Zbadano pozytywne doświadczenia organizacji działań prokuratury w Niemczech, Polsce, Słowenii, Wielkiej Brytanii, Francji, Anglii i Stanach Zjednoczonych.

Należy zauważyć, że dla Ukrainy ważne jest doświadczenie administracyjne i prawne w organizacji i działalności prokuratur regionalnych państw członkowskich UE, ponieważ Ukraina stara się uzyskać pełne członkostwo w Unii Europejskiej, więc pozytywne doświadczenie organizacji działań prokuratorów w tych państwach można zapożyczyć do wprowadzenia do krajowej praktyki prawnej. W szczególności wskazane jest zapożyczenie francuskiego modelu jedności korpusu sądowego, który wynika ze powiązanych ze sobą funkcji sędziów i prokuratorów, w których prokurator może w dowolnym momencie swojej kariery zostać sędzią i odwrotnie. Taka możliwość przemieszczania się między korpusem sędziowskim a prokuraturą będzie źródłem wzbogacenia doświadczenia zawodowego i przyczyni się do poprawy systemu prokuratury i wymiaru sprawiedliwości w ogóle. Szkolenie zarówno prokuratorów, jak i sędziów może być prowadzone przez jeden ośrodek szkoleniowy utworzony na podstawie Centrum Szkoleniowego Prokuratorów i Krajowej Szkoły Sędziów Ukrainy.

Sformułowano wniosek o konieczności dostosowania administracyjno-prawnych podstaw organizacji i działalności organów prokuratury Ukrainy w całości i na poziomie regionalnym do międzynarodowych standardów działania prokuratorów, przepisów i zasad prawa UE, z uwzględnieniem krajowych tradycji prawnych i zwyczajów, poziomu kultury prawnej obywateli Ukrainy.

Słowa kluczowe: prokuratura regionalna, organizacja, działalność, doświadczenie zagraniczne, sąd, interes państwa, obrona, uprawnienia, roszczenia prawne, podstawy, zabezpieczenie administracyjne i prawne, administracja publiczna.

Вступ. У сучасному глобалізованому світі органи публічної адміністрації України функціонують і розвиваються в умовах активної інтеграції політичних та економічних систем. Метою України є набуття повноправного членства в Європейському Союзі, що зумовлює необхідність приведення національного законодавства у відповідність до права ЄС і запозичення найкращого позитивного досвіду організації та діяльності органів публічної адміністрації, приділяючи особливу увагу реформуванню органів кримінальної юстиції. Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності прокуратури в країнах ЄС і США пройшло тривалу перевірку часом і продемонструвало ефективні результати, тому для національної юридичної науки позитивний досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності прокуратури є важливим об'єктом дослідження. Особливе значення в контексті реформування органів прокуратури України має дослідження досвіду організації та діяльності регіональних прокуратур у зарубіжних країнах з метою визначення можливості й доцільності запозичення найкращих його елементів і їх упровадження в національну юридичну практику.

Вивченню зарубіжного досвіду організації органів прокуратури приділяли увагу такі відомі науковці, як О. Величко, В. Драган, А. Долгополов, З. Загинець, С. Ківалов, Л. Кормич, В. Кравчук, Н. Муравйов,

І. Плахіна, Ю. Севрук, В. Сухонос, Н. Холодницький, О. Хорсуненко, Ю. Чаплинська, О. Ярмиш та інші. Однак питання адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у зарубіжних країнах досліджено більшою мірою фрагментарно, у рамках більш загальних тем, що актуалізує необхідність дослідження.

Метою наукової публікації є дослідження зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у зарубіжних країнах і визначення можливості запозичення найкращого позитивного досвіду з метою його впровадження в національну юридичну практику.

Основна частина. Національна правова система належить до континентальної, романо-германської правової сім'ї, тому першочергова увага в контексті теми дослідження буде приділена аналізу позитивного досвіду адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у країнах-членах ЄС континентальної Європи, а саме: Німеччини, Франції, Польщі, Словенії тощо.

О. Хорсуненко зазначає, що правовий статус прокурорів країн-членів ЄС значною мірою залежить від місця, яке посідає прокуратура в системі органів державної влади, що впливає на порядок, строк і визначення суб'єкта призначення прокурорів різних рівнів, водночас у кожній країні ЄС установлюється та гарантується незалежність прокурорів при здійсненні повноважень. Прокуратури в деяких європейських державах, які мають схоже з прокуратурою України коло повноважень, характеризуються самостійним статусом. Не існує загальноєвропейської єдиної моделі місця й ролі прокуратури в системі державної влади, яка вважалася б ідеальною і пропагувалася б міжнародними організаціями. Прокуратуру України варто зберегти до моделі прокуратури, де вона посідає самостійне місце в системі правосуддя, яка є характерною для Австрії, Нідерландів, Німеччини, Румунії, Франції. Прокуратура є організаційно відособленою від органів правосуддя та незалежною при здійсненні повноважень, проте аналіз чинного законодавства України про прокуратуру надає підстави стверджувати про наближення статусу прокурора до статусу судді.

На думку О.В. Хорсуненко, цілком закономірним є позбавлення органів прокуратури України функції загального нагляду. У тих державах-членах ЄС (Словаччина, Угорщина), де ця функція зберігається за прокуратурою, вона виключає контроль за дотриманням закону й інших загальнообов'язкових юридичних приписів у діяльності та під час прийняття рішень органами судової системи. У цьому разі європейський досвід надає чітку вказівку на непоширення загального нагляду за судовою системою. В Україні при прийнятті Закону про прокуратуру від 14 жовтня 2014 р. також ураховано рекомендації, надані в межах співробітництва з Радою Європи (Хорсуненко, 2018: 3–4).

Для ефективного адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур в Україні передусім варто звернути увагу на позитивний досвід Німеччини, правова система якої максимально наближена до правової системи України.

Сьогодні органи прокуратури Німеччини діють при судах. При Федеральному суді функції прокуратури виконуються Генеральним прокурором Федерації (*der Generalbundesanwalt*) і підлеглими йому прокурорами, при Верховних судах земель – Генеральним прокурором землі й підлеглими йому прокурорами, при судах перших інстанцій (*амтсгерихтах* і *ландгерихтах*) – через Головного прокурора (*der Oberstaatsanwalt*) і підлеглих йому прокурорів (§§ 141, 142 Закону про судоустрій Німеччини). Прокурор бере участь головним чином у судочинстві по кримінальних справах. У цивільному процесі участь прокурора обмежується участю лише в небагатьох випадках, а саме у справах, що впливають зі шлюбно-сімейних правовідносин (Плахіна, 2014: 39).

Сьогодні у ФРН діють Федеральна прокуратура при Верховному Суді, 24 прокуратури при Вищих судах земель і 115 прокуратур при земельних судах (Невзорів, 2016: 115–116). Організаційно із самого початку прокуратура ФРН була підпорядкована Міністерству юстиції, а не Міністерству внутрішніх справ, щоб репрезентувати «правову, а не силову волю держави». Однак Генеральний федеральний прокурор призначається на посаду президентом Німеччини за згодою Бундестагу та виконує свої повноваження під загальним керівництвом міністра юстиції Німеччини. Прокурори вищих судів земель, окружних судів підпорядковуються Міністерству юстиції кожної із земель. Оскільки прокуратура організаційно підпорядковується Мін'юсту, то й загальне керівництво прокуратурами земель здійснює саме міністр юстиції кожної із земель (Чаплинська, 2016: 138).

Отже, прокуратура Німеччини підпорядковується Мін'юсту, проте в організаційному плані всі прокуратури Німеччини розглядаються як самостійні органи. Як справедливо зазначає із цього приводу С. Костенко, сьогодні, попри розмаїття національних правових систем Європи, їх спільною ознакою є вимога щодо незалежності прокуратури та прокурорів, що є індикатором відповідності країни критерію верховенства права. Цей критерій – один із основних для країн-кандидатів на вступ до Європейського Союзу (Копенгагенські критерії) (Костенко, 2019: 200).

Для України надзвичайно важливо запозичити позитивний досвід Німеччини у сфері забезпечення незалежності прокурорів, зокрема в частині високого рівня матеріально-технічного забезпечення та виплати заробітної плати виключно на підставі й відповідно до закону.

У Польщі, згідно зі ст. 1 Закону про прокуратуру від 28 січня 2016 р., систему прокуратури утворюють Генеральний прокурор (*Prokurator Generalny*), який є вищим органом прокуратури, а також підпорядковані йому прокуратури: Національна прокуратура (*Prokuratura Krajowa*), а також прокурори Інституту Національної Пам'яті – Комісії із провадження по злочинах проти Польського Народу (стаття 1 Закону 2016 р.) (*Prawo o prokuraturze*, 2016). Національна прокуратура належить до складу Міністерства юстиції. Апеляційна прокуратура створюється на території, що охоплює територіальну юрисдикцію не менше двох окружних

прокуратур. Окружна прокуратура створюється на території, що охоплює територіальну юрисдикцію, принаймні двох районних прокуратур. Районна прокуратура створюється для однієї або декількох гмін, може бути створено більше однієї районної прокуратури в межах однієї гмини (Хорсуненко, 2018: 61).

Отже, прокуратура Польщі на регіональному рівні організована подібно до української системи організації та діяльності прокуратури, проте має чотири рівні ієрархічної структури, що зумовлено особливостями адміністративно-територіального устрою Республіки Польща. Запозичення й упровадження в національну юридичну практику заслуговує польський досвід створення та функціонування Інституту національної пам'яті.

У Словенії прокуратура (Drsavno tosilstvo), відповідно до Закону про прокуратуру від 12 липня 2011 р. (Закон про державну прокуратуру, прийнятий Національною Асамблеєю Республіки Словенія на засіданні 12 липня 2011 р.), складається з Генеральної прокуратури (на чолі з Генеральним прокурором), 4 вищих прокуратур та 11 окружних прокуратур. Військові прокурори, як і військові суди, є відсутніми. Дія Генеральної прокуратури поширюється на всю територію республіки, вищої – на територію вищого суду загальної юрисдикції, окружних – на територію регіонального суду. Генеральна прокуратура здійснює нагляд за професійною діяльністю всіх прокурорів. У структурі Генеральної прокуратури створено особливу групу державних прокурорів, що спеціалізуються на протидії окремим видам злочинності (організована злочинність, відмивання грошей тощо) (Хорсуненко, 2018: 62).

Не менш важливим для національної доктрини адміністративного права є позитивний досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Франції.

Прокуратура Франції є складовою частиною структури Міністерства юстиції й має особливе призначення – забезпечувати дотримання законів у сфері кримінального права. Вона порушує кримінальні справи, здійснює нагляд за органами розслідування, підтримує обвинувачення в суді, контролює законність судових вироків і їх виконання. Вхідження прокуратури до системи юстиції зумовило її організацію й функціонування при судових органах: трибуналах великої інстанції, апеляційних і касаційних судах. У цивільному судочинстві участь прокурора можлива в процесуальних формах порушення цивільної справи через пред'явлення позову від імені держави, а також участь у процесі для надання висновку по справі (Дунас, 2003: 109–113).

Генеральний прокурор при Касаційному суді Франції має право вносити в судову палату Касаційного суду за своєю ініціативою чи за наказом Міністра юстиції протести на судові рішення будь-якого суду Франції з підстав, що суперечать закону. Але основний його обов'язок полягає в участі в розгляді скарг у касаційному порядку з метою надання висновку у справі. Генеральний прокурор при Касаційному суді може давати керівні роз'яснення прокурорам при Трибуналах великої інстанції та прокурорам при Апеляційних судах з питань практики розгляду скарг і протестів Касаційним судом (Плахіна, 2014: 40).

Посадові особи прокуратури дуже близькі до суддівського корпусу (ті й інші іменуються магістратами), оскільки вони отримують однакову підготовку й у ході своєї кар'єри нерідко переходять із прокурорів у судді та навпаки. Прокурори призначаються указом Президента Республіки за рекомендацією Вищої судової ради. В основі системи набору кадрів для прокуратури лежить принцип єдності судового корпусу. Ця єдність судового корпусу впливає із взаємопов'язаних функцій суддів і прокурорів. Прокурор може в будь-який момент своєї кар'єри стати суддею й навпаки. Ця можливість переміщення між суддівським корпусом і прокуратурою є джерелом збагачення професійного досвіду. В організаційно-структурному аспекті прокуратура Франції є централізованою системою органів. Вона діє в особі генеральних прокурорів, генеральних адвокатів і їхніх заступників при апеляційному та касаційному судах, прокурорів республіки та їхніх заступників при судах великої інстанції, що мають статус магістратів судової системи. Структура прокуратури збігається зі структурою судів. Прокуратура розглядається як орган, що захищає інтереси суспільства, тому деякі їх посади, наприклад, помічників генерального прокурора, називають генеральними адвокатами. При кожному апеляційному суді є генеральний прокурор зі своїми помічниками. Він перебуває в безпосередньому підпорядкуванні міністра юстиції, має право давати вказівки всім посадовцям прокуратури в районі компетенції апеляційного суду. Під його наглядом перебувають і всі посадові особи судової поліції. Генеральний прокурор особисто або через своїх заступників підтримує обвинувачення в апеляційному суді й у суді присяжних. Республіканські прокурори перебувають при судах малої та великої інстанцій, при виправних трибуналах і здійснюють кримінальне переслідування по всіх справах у районі дії трибуналу. Вони особисто або через заступників підтримують звинувачення в більшості судів присяжних у виправних трибуналах, а за необхідності й у поліцейських трибуналах. Вони підпорядковуються генеральним прокурорам при апеляційних судах. Прокуратура Франції опікується питаннями підтримки обвинувачення в суді, вона також покликана забезпечувати дотримання законів у кримінальному процесі, здійснювати нагляд за органами розслідуванням і координувати їхню роботу (Чаплинська, 2016: 137).

На відміну від більшості країн континентальної Європи, в Англії відсутня самостійна система органів прокуратури в механізмі держави. Властиві для прокуратури завдання й функції виконують інші службові особи – Генеральний аторней і його представники, місцеві аторнеї. Генеральний аторней є керівником адвокатури в масштабі Англії й водночас виконує роль представника держави та уряду в цивільному процесі у справах, які мають суспільне значення щодо масштабності впливу на широкі верстви населення (Заворотний, 2009: 131–132).

У США система органів прокуратури складається з двох самостійних систем – Федеральної прокуратури та прокуратури штатів.

Федеральна прокуратура очолюється Генеральним Аторнеєм (Генеральним прокурором), він же Міністр юстиції – вища посадова особа Федерального Уряду в галузі юриспруденції. Він і його заступники представляють США при вирішенні будь-яких юридичних питань, а також здійснюють юридичну допомогу Президенту й керівникам інших міністерств. Міністерство юстиції США має численні відділи та служби: Федеральне бюро розслідування; Агентство з надання сприяння проведенню в життя законів; Службу міграції й натуралізації; Службу громадських відносин, створену згідно з Актом про громадянські права 1964 року для координації діяльності Федерального Уряду в галузі громадянських прав. Міністерство юстиції здійснює також керівництво окремими прокурорами й судовими виконавцями.

Прокуратура штатів також належать до виконавчих органів влади, її очолює Головний прокурор штату, який є вищим чиновником органів юстиції та із своїми помічниками представляє інтереси штату в судах і в процесах, які зачіпають інтереси всього населення. Головний прокурор також надає консультацію Губернатору й іншим офіційним особам щодо тлумачення та застосування законів штату. Але основною функцією прокуратури США є порушення кримінального переслідування й підтримання державного обвинувачення в суді (Плахіна, 2014: 40).

Генеральний аторней, який очолює Міністерство юстиції США як доданий йому апарат і федеральні органи прокуратури, виконує такі функції, які в інших країнах покладені на прокуратуру, міністерство внутрішніх справ, органи розвідки та кримінального розшуку, тюремні відомства. Сфера діяльності федеральної прокуратури в США тому набагато ширше звичайної для прокуратури сфери кримінального переслідування й державного обвинувачення й не збігається з традиційних для європейських міністерств юстиції сфер повноважень. Федералізм США зумовив існування трьох самостійних ланок прокуратури: федерального, штатного та місцевого. Кожна ланка має свої особливості в організації, комплектуванні й компетенції та діє в межах своєї територіальної та предметної юрисдикції. Штат має право на основі власної конституції або відповідного законодавства встановлювати організацію й визначати обсяг повноважень прокуратури в штаті, а федеральна служба функціонує на основі законів, прийнятих Конгресом США. Ні Генеральний прокурор США, ні підлеглі йому федеральні органи не вповноважені керувати прокуратурами в штатах. Прокуратура на федеральному рівні – строго централізована ієрархія органів правозастосування виконавчої влади, представлена Генеральним прокурором США й Прокурорами США (Плахіна, 2014: 41).

Генеральний прокурор США здійснює нагляд за прокурорами США й контролює їхню діяльність. Загальне політичне керівництво самим Генеральним прокурором здійснює Президент США, на якому в силу статті II Конституції США лежить обов'язок «забезпечувати точне виконання законів». Президент же призначає Генерального прокурора «за порадою і за згодою» Сенату.

Основні обов'язки Генерального прокурора США – представництво інтересів уряду США в судах, консультування уряду з юридичних питань, забезпечення виконання федерального законодавства – реалізуються через відповідним чином організовані підрозділи Міністерства юстиції та через Прокурорів США.

Отже, прокуратура у Франції входить до складу міністерства юстиції. Вищою посадовою особою є Генеральний прокурор при Касаційному суді, а прокурори республіки називаються прокурорами при трибуналах малої і великої інстанції. Особливості цієї прокуратури полягають у такому: усі прокурори призначаються й усуваються від посади Президентом Франції; прокурор не підлягає відводу в суді; прокурор не має права відмовитися від переслідування в кримінальному порядку; попереднє слідство здійснюють слідчі судді – магістри судового рангу; прокурор контролює діяльність судової поліції (Невзоров, 2016: 115–116).

Прокуратура в Німеччині є частиною виконавчої влади й належить до звичайних адміністративних відомств, зокрема перебуває в системі юстиції. Прокурори є державними чиновниками, головне їхнє завдання – здійснення кримінального переслідування. Особливості німецької прокуратури: прокуратурою проводяться слідчі дії; при проведенні розслідування прокуратура спирається на поліцію; прокурор не може відкликати обвинувальний акт, якщо суд прийняв справу до свого провадження; подає позови в цивільних справах про визнання шлюбу недійсним, про визнання особи недієздатною, щодо встановлення факту смерті особи, яка була оголошена безвісті зниклою (Невзоров, 2016: 115–116).

Повертаючись до прокуратури в США, що має другу назву – аторнейська служба (прокурори – аторней), варто зазначити, що тут також є свої особливості: державна аторнейська служба на федеральному рівні очолюється Головним аторнеєм – міністром юстиції; головний обов'язок – представлення інтересів Уряду США в судах, юридична консультація, забезпечення виконання законів; здійснення кримінального переслідування в деяких штатах. Аторней на місцевому рівні обирається населенням, на відміну від Головного аторнея й аторнейів США, цивільні справи знаходяться поза сферою їхньої діяльності (Плахіна, 2014: 42).

Водночас прокуратура Англії та США мають чимало відмінностей, зумовлених тим, що в США сформовано власну правову традицію, що ґрунтується на федеративному устрої та республіканській формі правління. До цих відмінностей зараховують і ширші кримінально-процесуальні повноваження американського прокурора, і загальне управління юстицією (яке в Англії здійснює лорд-канцлер), і виборність прокурорської посади на рівні більшості штатів і графств і багато інших особливостей (Бенч, 2015: 104–116). Деякий вплив на прокурорську традицію США (передусім низової ланки прокуратури) мала Голландія, адже голландські колоністи запровадили на американських землях практику функціонування місцевих урядовців, наділених можливостями кримінального переслідування. Своїм сучасним станом прокуратура США повинна завдячувати не стільки запозиченням із Європи, скільки власній практиці державотворення та правового розвитку (Холодницький, 2014: 145–146).

В. Мойсик зазначає, що у світі існують чотири основні підходи до визначення адміністративно-правового статусу прокуратури в системі органів державної влади. Перший підхід ґрунтується на тому, що прокуратура є самостійною інституцією. Такий підхід застосовується в Азербайджані, Білорусії, Вірменії, Еквадорі, Іраку, Кореї, Туркменістані та Узбекистані. Другий підхід характерний тим, що прокуратура може перебувати в складі виконавчої влади. Такі моделі прокуратури існують в Австрії, Бельгії, Данії, Єгипті, Ізраїлі, Італії, Канаді, Польщі, Румунії, Туреччині, Німеччині, Японії та деяких інших державах. Згідно з третім підходом, прокуратура перебуває в складі судової влади. До судової гілки влади належать прокуратури Грузії, Латвії, Люксембургу, Молдови, Уругваю тощо. Четвертий підхід зараховує прокуратуру до складу законодавчої влади, такі моделі прокуратури існують у Венесуелі, Колумбії. Проте в більшості сучасних демократичних країнах спостерігається тенденція зарахування прокуратури саме до судової гілки влади – це Греція, Іспанія, Нідерланди, Португалія тощо (Мойсик, 2008: 8–9).

Висновки. Отже, для України важливим є досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур держав-членів ЄС, адже Україна прагне набути повноправного членства в Європейському Союзі, тому позитивний досвід організації діяльності прокурорів у вказаних державах може бути запозичений з метою впровадження в національну юридичну практику. Зокрема, доцільно запозичити французьку модель єдності судового корпусу, яка впливає із взаємопов'язаних функцій суддів і прокурорів, коли прокурор може в будь-який момент своєї кар'єри стати суддею й навпаки. Така можливість переміщення між суддівським корпусом і прокуратурою стане джерелом збагачення професійного досвіду та сприятиме вдосконаленню системи органів прокуратури та правосуддя загалом. Підготовку як прокурорів, так і суддів може здійснювати єдиний навчальний центр, створений на основі тренінгового центру прокурорів і Національної школи суддів України.

Актуальність і перспективність подальшого дослідження цієї теми зумовлюється необхідністю вдосконалення адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності прокуратури України загалом і на регіональному рівні з урахуванням найкращого позитивного зарубіжного досвіду, норм і принципів права ЄС, міжнародних стандартів діяльності прокурорів, з урахуванням національних правових традицій, рівня правосвідомості та правової культури громадян України, адже сліпе запозичення зарубіжного досвіду у сфері організації та діяльності органів кримінальної юстиції є недопустимим.

Список використаних джерел:

1. Бенч Н.В. Прокуратура в державному механізмі: порівняльний аналіз України та країн Європейського Союзу. *Судова апеляція*. 2015. № 1. С. 104–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2015_1_17.
2. Величко О. Представництво прокурором інтересів громадянина та держави в суді в умовах європейської інтеграції України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 884. С. 101–107.
3. Заворотний Я.С. Аналоги органів прокуратури у Великобританії, Ірландії та на Мальті. *Актуальні проблеми політики*. Вип. 37. Одеса: Фенікс, 2009. С. 128–137.
4. Закон про державну прокуратуру, прийнятий Національною Асамблеєю Республіки Словенія на засіданні 12 липня 2011 року. URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradnilist-rs/vsebinska/104629>.
5. Костенко С.К. Створення органів прокурорського врядування та проблема досягнення європейських стандартів незалежності прокурора. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 200–206.
6. Мойсик В. До питання реформування української прокуратури. *Голос України*. 2008. № 89. С. 8–9.
7. Невзоров О.Б. Зарубіжний досвід визначення адміністративно-правового статусу прокуратури. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 1. Том 2. Вип. 1. Ч. 2. С. 114–117.
8. Плахіна І.В. Особливості органів прокуратури в зарубіжних країнах. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. № 4 (25). Том. 7. С. 37–43.
9. Холодницький Н. Зародження європейської концепції прокуратури та її рецепція у Сполучених Штатах Америки. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2014. Випуск 59. С. 141–147.
10. Хорсуненко О.В. Прокуратура України та країн-членів Європейського Союзу: порівняльне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Національний університет «Одеська юридична академія» МОН України. Київ, 2018. 224 с.
11. Чаплинська Ю. Досвід Франції та Німеччини в реформуванні органів прокуратури та можливості його використання в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 6 (3). С. 136–140.
12. Prawo o prokuraturze: Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. / *Dzennik ustaw*. 2016. poz. 177. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20160000177>.

References:

1. Bench, N.V. (2015) Prokuratura v derzhavnomu mekhanizmi: porivnialnyi analiz Ukrainy ta krain Yevropeiskoho Soiuzu [Prosecutor's office in the state mechanism: a comparative analysis of Ukraine and the European Union]. *Sudova apeliatsiia*. № 1. P. 104–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2015_1_17 [in Ukrainian].
2. Velychko, O. (2017) Predstavnytstvo prokurorom interesiv hromadianyna ta derzhavy v sudi v umovakh yevropeiskoi intehratsii Ukrainy [Representation by the prosecutor of the interests of the citizen and the state in court in the conditions of European integration of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriya: Yurydychni nauky*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, № 884. P. 101–107 [in Ukrainian].
3. Zavorotnyi, Ya.S. (2009) Analohy orhaniv prokuratury u Velykobrytanii, Irlandii ta na Malti [Analogues of the prosecutor's office in Great Britain, Ireland and Malta]. *Aktualni problemy polityky*. Vyp. 37. Odesa: Feniks, P. 128–137 [in Ukrainian].

4. Zakon pro derzhavnu prokuraturu, pryiniaty Natsionalnoiu Asambleieiu Respubliki Sloveniia na svoiemu zasidanni 12 lypnia 2011 roku [Law on the State Prosecutor's Office, adopted by the National Assembly of the Republic of Slovenia at its sitting on 12 July 2011]. URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradnilist-rs/vsebinska/104629> [in Slovak].
5. Kostenko, S.K. (2019) Stvorennia orhaniv prokurorskoho vriaduvannia ta problema dosiahnennia yevropeiskykh standartiv nezalezhnosti prokurora [Establishment of prosecutorial governing bodies and the problem of achieving European standards of prosecutorial independence]. *Aktualni problemy vitchyznanoi yurysprudentsii*. № 1. P.200–206 [in Ukrainian].
6. Moisyk, V. (2008) Do pytannia reformuvannia ukraïnskoi prokuratury [On the issue of reforming the Ukrainian prosecutor's office]. *Holos Ukrainy*. 13 travnia (№ 89). P. 8–9 [in Ukrainian].
7. Nevzorov, O.B. (2016) Zarubizhnyi dosvid vyznachennia administratyvno-pravovoho statusu prokuratury [Foreign experience in determining the administrative and legal status of the prosecutor's office]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. № 1. Tom 2. Vyp. 1. Ch. 2. P. 114–117 [in Ukrainian].
8. Plakhina, I.V. (2014) Osoblyvosti orhaniv prokuratury v zarubizhnykh krainakh [Features of prosecutor's offices in foreign countries]. *Chasopys Akademii advokatury Ukrainy*. № 4 (25). Tom. 7. P. 37–43 [in Ukrainian].
9. Kholodnytskiy, N. (2014) Zarozhzhennia yevropeiskoi kontseptsii prokuratury ta yii retseptsiia u Spoluchenykh Shtatakh Ameryky [The origin of the European concept of the prosecutor's office and its reception in the United States]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia yurydychna*. Vypusk 59. P.141–147 [in Ukrainian].
10. Khorsunenka, O.V. (2018) Prokuratura Ukrainy ta krain-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu: porivnialne doslidzhennia [The Prosecutor's Office of Ukraine and the Member States of the European Union: a comparative study]; dys. ... kand. yuryd. nauk.: spets. 12.00.10 «sudoustrii; prokuratura ta advokatura»; Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy; Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiiia» MON Ukrainy. Kyiv. 224 p. [in Ukrainian].
11. Chaplynska, Yu. (2016) Dosvid Frantsii ta Nimechchyny v reformuvanni orhaniv prokuratury ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini [The experience of France and Germany in reforming the prosecutor's office and the possibility of its use in Ukraine]. *Visegrad Journal on Human Rights*. 6 (3). P. 136–140 [in Ukrainian].
12. Prawo o prokuraturze: Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. / Dzennik ustaw. 2016. poz. 177. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetaileSeriLet?id=WDU2016000177> [in Polish].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.16>

ПРИПИНЕННЯ ДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТИВ: ПОНЯТТЯ Й ПІДСТАВИ

Олена Мілієнко

кандидат юридичних наук,

*здобувач наукового ступеня доктора наук кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-3364-1774

Анотація. Статтю присвячено аналізу поняття й підстав припинення дії адміністративних актів. Констатовано, що припинення дії адміністративного акта – це момент, із якого він перестає впливати на права, обов'язки чи законні інтереси осіб, тобто стає неможливою реалізація приписів, що в ньому містяться.

Більш обґрунтованим визнано поділ підстав припинення дії адміністративних актів на фактичні та юридичні, оскільки саме цей поділ дає змогу найефективніше дослідити способи припинення дії індивідуальних адміністративних актів. Указано, що фактичне припинення чинності адміністративних актів відбувається саме собою, автоматично, у зв'язку з настанням певного факту або юридичної події, пов'язаних із виконанням (реалізацією) адміністративного акта, тому немає потреби в спеціальному волевиявленні або виданні адміністративного акта, спрямованого на їх припинення.

Підставами припинення адміністративним актом чинності визначено: а) виконання адміністративного акта; б) припинення дії адміністративного акта у зв'язку із закінченням строку чи з інших причин; в) відкликання правомірною адміністративного акта адміністративним органом, що його видав; г) визнання недійсним протиправного адміністративного акта адміністративним органом, що його видав; д) скасування протиправного адміністративного акта в порядку адміністративного оскарження або судом.

Ключові слова: припинення, адміністративний акт, скасування адміністративного акта, фактичне припинення, юридичне припинення, підстави припинення адміністративного акта.